

Standpunt FVIB inzake de omzetting van de Richtlijn 2005/29¹

Betreft: voorbereidende studie met het oog op de hervorming van de wet op de handelspraktijken van 14 juli 1991.²

FVIB is dé representatieve interprofessionele organisatie van vrije en intellectuele beroepen voor Vlaanderen en België. De Federatie wordt ondersteund door **18 representatieve beroepsorganisaties**³ en bundelt de krachten van duizenden individuele leden en verdedigt de economische en sociale belangen van alle mensen met een vrij beroep.

Op 11 mei 2005 werd door het Europees Parlement en de Raad de **richtlijn 2005/29** aangenomen. De richtlijn is bedoeld om de consumenten beter te beschermen en tezelfdertijd de communautaire wetgeving terzake te harmoniseren en aldus de ontwikkeling van grensoverschrijdende activiteiten te bevorderen. De richtlijn 2005/29/CE moet tegen 12 juni 2007 zijn omgezet en de inwerkingtreding ervan moet tegen 12 december 2007 worden voorzien door de lidstaten.

¹ Richtlijn 2005/29 van het Europees parlement en de Raad van 11 mei 2005 betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (Richtlijn oneerlijke handelspraktijken)

² De wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (WHPC)

³ Algemene Pharmaceutische Bond (APB), Associatie van Interieurarchitecten van België – (AInB), Belgisch Overlegcomité der Bedrijfsrevisoren (BOBR), Belgische Kamer van Vertalers, Tolken en Filologen (BKVTF), Belgische Vereniging van Tuin- en Landschapsarchitecten (BVTL), Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF), Instituut der Bedrijfsrevisoren (IBR), Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB), Dierenartsenbelangen (IV/DB), Koninklijke Confederatie der Landmeters-Experten (KCLE), Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (KFBN), Nationaal Verbond der Katholieke Vlaamse Verpleegkundigen en Vroedvrouwen, (NVKVV), Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders, Nederlandse Balie der Advocaten Brussel, Unie van Zelfstandige Kinesitherapeuten (UZK), Verbond der Vlaamse Tandartsen (VVT), Vlaams Artsensyndicaat (VAS), Vlaamse Architectenorganisatie (NAV).

Met het oog op de omzetting van de Richtlijn 2005/29 inzake oneerlijke handelspraktijken, heeft FVIB als interprofessionele organisatie een expertenwerkgroep samengeroepen. De werkgroep is samengesteld uit de vertegenwoordigers van alle beroepsorganisaties die ressorteren onder de Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen in Vlaanderen.

Deze expertenwerkgroep kreeg als hoofdpdracht na te gaan welke de juridische en economische implicaties voor de vrije beroepen zijn van de omzetting van voornoemde richtlijn in intern Belgisch recht.

FVIB wil graag meewerken aan een efficiënte en snelle omzetting van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken in Belgisch recht. In dat kader is FVIB voorstander van het behoud van de actuele summa divisio tussen enerzijds handelaars en anderzijds vrije beroepen omwille van de specificiteit van een beoefenaar van het vrij beroep. FVIB wenst verder te gaan op de weg van de aparte wetgeving die leidt tot een grotere transparantie voor zowel de consument van de zakelijke dienstverlening als voor de beroepsbeoefenaar zelf.

De overwegingen om tot dit standpunt te komen worden hieronder uitgebreid uiteengezet.

1. Vooreerst onderstreept FVIB het belang van een **consequente wijze van omzetting** van de Richtlijn 2005/29. De omzetting van de gehele richtlijn door de Belgische wetgever dient te gebeuren voor juni 2007. In de Richtlijn 2005/29 worden onder het toepassingsgebied ook de beroepsbeoefenaars van het vrij beroep begrepen. Ook wat hen betreft zal België dus moeten voldoen aan zijn omzettingsplicht.

FVIB wijst er echter op dat de Europese wetgever nergens bepaalt dat die omzetting via de bestaande wetgeving inzake handelspraktijken dient te verlopen. De Belgische wetgever behoudt de vrijheid om voort te gaan via het systeem van de **aparte wetgeving**, los van de wetgeving handelspraktijken. In het verleden heeft de wetgever de sector van de vrije beroepsbeoefenaars steeds gereguleerd via aparte wetten.

- Denk maar aan de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake vrije beroepen. Hierdoor werden belangrijke stukken uit de Handelspraktijkenwet op gelijkaardige wijze van toepassing gemaakt op de vrije beroepen.
- Een tweede voorbeeld is de wet van 10 juni 2006 tot bescherming van de economische mededinging. Deze wet reguleert net zoals de Handelspraktijkenwet het marktgedrag maar toch heeft de wetgever er toen voor gekozen dit via aparte wetgeving toepasselijk te maken voor de beroepsbeoefenaars en niet via de WHPC.

2. FVIB is er voorstander van voort te gaan op die weg. Ook de consument, in het geval van de vrije beroeper een cliënt of patiënt, is ermee gebaat dat de omzetting van de betreffende bepalingen voor vrije beroepen via aparte wetgeving gebeurt. Europa en in tweede instantie de Belgische wetgever hebben altijd de **transparantie** van de wetgeving voor haar burgers als primordiaal bestempeld.

FVIB vindt dat de Belgische wetgever een bijdrage levert aan de vereiste transparantie door de omzetting niet via de WHPC te doen verlopen. Zo is het voor de consument duidelijk dat de opdeling tussen enerzijds vrije beroepsbeoefenaars en anderzijds handelaren behouden blijft. Eveneens is het voor de patiënt of cliënt duidelijk dat hij met het oog op de dienstverlening van een vrije beroepsbeoefenaar geen beroep hoeft te doen op de WHPC.

Het aandeel van de aparte wetgeving voor vrije beroepsbeoefenaars neemt alsmaar toe. Dat dit een goede zaak is, werd hierboven reeds geargumenteed. Ter versterking van deze transparantie stelt FVIB voor om met de sector gezamenlijk te werken aan het opstellen van een aparte algemene code voor de vrije beroepsbeoefenaars. FVIB is vragende partij voor een meer omvattend codificatieproject waarbij er naar gestreefd moet worden zoveel mogelijke bepalingen die het vrije beroep betreffen, samen te brengen. Die bundeling van alle diverse wetten die vandaag bestaan voor de beroepsbeoefenaars komt ook de cliënt of patiënt ten goede. Dit codificatieproject zal uiteraard verder aangevuld worden via de respectieve deontologische codes eigen aan elk specifiek vrij beroep.

Er lijkt ons vandaag dan ook geen enkele reden voor de wetgever om van dit logische parcours uit het verleden via aparte wetgeving af te wijken. FVIB pleit er samen met haar beroepsorganisaties voor om deze werkwijze aan te houden.

3. FVIB is vervolgens van mening dat een uitbreiding van het huidige toepassingsgebied van de wetgeving betreffende de handelspraktijken⁴ tot de sector van de vrije beroepen zich vooreerst **juridisch** niet opdringt. De Richtlijn 2005/29 moet worden omgezet in intern recht maar juridisch hoeft dit niet noodzakelijk via de weg van de WHPC te gebeuren.

In aanvulling op dit juridisch argument stelt FVIB dat een uitbreiding van het toepassingsgebied van de WHPC tevens **niet opportuun** lijkt. Vandaag staan de vrije beroepsbeoefenaars volledig los van de handelaars. De vrije beroepsbeoefenaars werden tot nu toe op geen enkele manier in verband gebracht met handelspraktijken. De huidige wet op de handelspraktijken viseert *ratione personae* de handelaars. **Noch de patiënt of cliënt noch de beroepsbeoefenaar**

⁴ De wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (WHPC)

zelf is gebaat met een uitbreiding van dat toepassingsgebied van de WHPC. De argumenten voor dit standpunt worden hieronder uitgebreid behandeld.

Een eerste argument voor het **behoud van de actuele summa divisio** tussen enerzijds handelaars en anderzijds vrije beroepen is het volgende. De benadering van de vrije beroepsbeoefenaars als handelaars is eigenlijk een pleidooi voor de toepassing van het marktprincipe in de sector van het vrij beroep. Indien de wetgever naar aanleiding van deze hervorming het toepassingsgebied van de WHPC zou uitbreiden naar de vrije beroepsbeoefenaars, dan krijgt de commerciële benadering de bovenhand op de maatschappelijke benadering van de vrije beroepsbeoefenaars.

- Een eerste argument tegen de toepassing van het marktprincipe op de sector van de vrije beroepsbeoefenaar is dat van de **informatieasymmetrie** en het **belang van de consument** bij het behoud van de unieke positie van de vrije beroeper. In het geval van de vrije beroepsbeoefenaars is de consument een patiënt of cliënt. De relatie tussen de beroepsbeoefenaar en de cliënt/patiënt wijkt af van de economisch normale relatie in een vrije markt. Een markt kan immers maar spelen indien de consument perfect geïnformeerd is. In de relatie tussen de beroepsbeoefenaars en de cliënten is dit echter niet zo. Eigen aan deze relatie is immers dat de cliënt onwetend is en niet precies weet aan welke dienst hij behoefte heeft en bijgevolg ook niet weet welke de juiste prijs daarvoor is. Om aan dit probleem te verhelpen moet de cliënt zijn vertrouwen schenken aan de vrije beroepsbeoefenaar en de deskundigheid van die persoon. Deze uitzonderlijke relatie door de informatieasymmetrie zorgt ervoor dat een toepassing van het marktprincipe hier niet aangewezen is of zelfs onmogelijk is. Het behoud van de summa divisio tussen enerzijds handelaars en anderzijds vrije beroepsbeoefenaars is van groot belang voor de cliënt of patiënt.
- Een essentieel kenmerk van de vrije beroepsbeoefenaar is net dat hij tevens waakt over de openbare orde en openbare veiligheid, kortom de vrije beroepsbeoefenaar heeft een **maatschappelijke verantwoordelijkheid**. Naast de behartiging van de private belangen van een individuele cliënt wordt bovendien van de beoefenaars van het vrij beroep verwacht dat zij op een adequate manier rekening houden met de gevoeligheden van het algemeen belang en met wat leeft in de maatschappij. Een arts kan in zijn dienstverlening niet enkel oog hebben voor het private belang van de patiënt. Hij zal dit belang desnoods moeten opzij schuiven, indien de maatschappelijke belangen, in casu de volksgezondheid, in gevaar kunnen komen. Denk maar aan een patiënt, die ondanks het feit dat hij kennis heeft van een besmettelijke ziekte, toch wil gaan werken. In de huidige optiek van het vrij beroep, zal de beroepsbeoefenaar omwille van de maatschappelijke risico's moeten ingaan tegen dit private belang van de patiënt. Hetzelfde doet zich voor bij een architect die in de behartiging van het private belang van de bouwheer, ten allen tijde de maatschappelijke belangen van bijvoorbeeld ruimtelijke ordening moet beogen.

Het reduceren van een vrije beroepsbeoefenaar tot een handelaar, brengt het verlies van deze unieke maatschappelijke positie van de beroepsbeoefenaar met zich mee. Indien een vrije beroepsbeoefenaar zich niet langer in deze specifieke maatschappelijke positie zou bevinden, heeft dit repercussies op de maatschappij in haar geheel. De maatschappelijke verantwoordelijkheid zou immers niet langer primordiaal zijn voor de vrije beroepsbeoefenaars.

Deze tweedelige argumentatie rechtvaardigt de bijzondere regels binnen het vrij beroep en toont aan dat de vrije beroepsbeoefenaars niet zonder meer gelijk kunnen worden gesteld met een handelaar.

4. FVIB is ervan overtuigd dat de **specificiteit van de vrije beroepen** een onderscheiden benadering door de wetgever noodzaakt in vergelijking met de handelaren. Deze specificiteit beslaat een heel aantal elementen. Onafhankelijkheid, maatschappelijke verantwoordelijkheid, deontologie, permanente vorming en een vertrouwensrelatie met de cliënt zijn daar de voornaamste elementen van.

Bovendien erkent ook de Richtlijn 2005/29 zelf het onderscheid tussen handelaars enerzijds en vrije beroepsbeoefenaars anderzijds. De richtlijn spreekt meer bepaald over gereguleerde beroepen. In artikel 3, 8° van de richtlijn staat te lezen dat 'de richtlijn geen afbreuk doet aan de vestigingsvoorwaarden, de vergunningsregelingen, de deontologische gedragscodes of andere specifieke voorschriften voor gereguleerde beroepen ter handhaving van hoge integriteitsnormen van de beroepsbeoefenaar die de lidstaten overeenkomstig het communautaire recht aan de beroepsbeoefenaars kunnen opleggen.'

- De uitzonderlijke relatie van de beoefenaar van het vrij beroep met zijn cliënt kan nog het best worden gezien als die van een **vertrouwensrelatie**. Zijn professionele relatie met de cliënt overstijgt de zuiver economische werkelijkheid.
- Naast de behartiging van de private belangen van een individuele cliënt wordt immers van de beoefenaars van het vrij beroep verwacht dat zij op een adequate manier rekening houden met de gevoeligheden van het **algemeen belang** en met wat leeft in de maatschappij.
- Een handelaar hanteert het marktprincipe. In een vrije markt is winst vanzelfsprekend een heel belangrijk doel. In de hypothese van de vrije

beroepsbeoefenaar te beschouwen als een handelaar, loopt de wetgever het risico dat de **essentiële onafhankelijkheid in gevaar** komt. Een van de voornaamste drijfveren kan winstmaximalisatie worden. Een handelaar streeft immers in de eerste plaats winst na, pas in tweede instantie heeft hij oog voor het belang van zijn cliënt. Deze houding komt de cliënt of patiënt niet altijd ten goede. Het herleiden van een de beroepsbeoefenaar tot een handelaar kan er soms voor zorgen dat een vrij beroeper niet langer onafhankelijk en dus niet langer maatschappelijk verantwoord zal handelen.

- Een laatste kenmerk van de sector van het vrij beroep is de sterke mate waarin de sectoren reeds aan **zelfregulering** doen en de **deontologische** voorschriften die de sector naleeft. De sector van het vrij beroep kent vandaag reeds een hoge mate van zelfregulering. Dit uit zich onder meer in verschillende deontologische codes en de voorschriften tot de handhaving van deze voorschriften. De genoemde deontologische codes hebben in de meeste gevallen een kracht van wet. Deze situatie zorgt ervoor dat de sector van de beroepsbeoefenaars een sector is waar zich veel minder problemen voordoen inzake oneerlijke handelspraktijken. Ook op dit vlak kan hiervan een bevestiging worden gevonden in de voorliggende richtlijn. In artikel 3, 8° wordt verwezen naar het bestaan van ‘deontologische gedragscodes of andere specifieke voorschriften voor gereguleerde beroepen ter handhaving van hoge integriteitsnormen van de beroepsbeoefenaar’. De richtlijn aanvaardt dus dat bijvoorbeeld deontologische codes al een en ander kunnen regelen en erkent daarbij de kracht van wet van dergelijke codes.

Conclusie:

FVIB wil graag meewerken aan een efficiënte en snelle omzetting van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken in Belgisch recht. In dat kader is FVIB voorstander van het behoud van de actuele summa divisio tussen enerzijds handelaars en anderzijds vrije beroepen omwille van de specificiteit van een beoefenaar van het vrij beroep. FVIB wenst verder te gaan op de weg van de aparte wetgeving die leidt tot een grotere transparantie voor zowel de consument van de zakelijke dienstverlening als voor de beroepsbeoefenaar zelf.